

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲJŲ TYRIMŲ TARNYBA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 6, LT-01105 Vilnius,

tel. 8 706 63 335, el. p. dokumentai@stt.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188659948

Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui

2025-11- Nr.

DĖL STRATEGINIŲ ANTIKORUPCIJOS GAIRIŲ APLINKOS MINISTRUI

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba (toliau – STT, Tarnyba) – Lietuvos Respublikos Prezidentui ir Lietuvos Respublikos Seimui atskaitinga pagrindinė Lietuvos Respublikos antikorupcinė teisėsaugos institucija. Vykdydama jai priskirtas funkcijas korupcijos prevencijos veiklos srityje Tarnyba koordinuoja korupcijai atsparios aplinkos kūrimo viešajame sektoriuje veiklą, teikia metodinę pagalbą viešojo sektoriaus subjektams kuriant korupcijai atsparią aplinką. Įgyvendindama kitas veiklos kryptis, Tarnyba vykdo analitinę antikorupcinę žvalgybą, didina visuomenės ir viešojo sektoriaus darbuotojų antikorupcinį sąmoningumą, atlieka korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų kriminalinę žvalgybą ir ikiteisminį tyrimą.

Aplinkos apsaugos srityje nustatomų korupcijos rizikų šalinimas itin svarbus siekiant išvengti potencialios žalos, kuri būtų padaroma sunkiai atkuriamoms vertybėms, tokioms kaip žmonių sveikata, gamtinė aplinka ir visuomenės gerovė. Tarnyba ne vienerius metus skiria didelį dėmesį šiai sričiai, atliekamų korupcijos rizikos analizių ir teisės aktų bei jų projektų antikorupcinių vertinimų metu nustatydama korupcijos rizikas ir jų veiksnius, ypatingai statybos, teritorijų planavimo, miškų, medžioklės srityse, bei palaikydama bendradarbiavimą su Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija (toliau – Ministerija).

Tarnyba pastebi ir vertina Ministerijos iniciatyvas įgyvendinant STT pateiktas rekomendacijas ir siūlant teisės aktų, sudarančių sąlygas korupcijos rizikoms pasireikšti pakeitimus, pavaldžių įstaigų (pavyzdžiui, Aplinkos apsaugos departamento) darbuotojų veiksmus pranešant STT apie bandymus juos papirkti, tačiau stebimos ir daug metų išliekančios šios srities problemos, susijusios su anksčiau nustatytais korupcijos rizikomis.

Ministerijos valdymo sritis vertinama sociologiniame tyrime „Lietuvos korupcijos žemėlapis“. Tyrimo 2023–2024 m. duomenimis¹, tam tikros Ministerijai pavaldžios įstaigos (Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcija², VĮ Valstybinių miškų urėdija³, Valstybės miškų tarnyba⁴ ir Nacionalinė žemės tarnyba⁵) pasižymi prastesne antikorupcine reputacija. Statybų sektorius tyrime išskiriamas kaip vienas tų, kuriame, įmonių vadovų ir valstybės tarnautojų nuomone, dažniausiai siekiama daryti įtaką sprendimų priėmimui ir, apklaustųjų nuomone, dažniausi įtakos darymo būdai išlieka naudojimasis pažintimis, neoficialiais susitikimais ir finansinio atlygio už palankų sprendimą pažadėjimu. Tyrimas fiksuoja ir galimas smulkiosios korupcijos (kyšininkavimo)

¹ Prieiga internete: <https://www.stt.lt/analitine-antikorupcine-zvalgyba/lietuvos-korupcijos-zemelapis/7437>.

² Kad korupcija labai paplitusi Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijoje manė 34 proc. gyventojų, 22 proc. įmonių vadovų ir 23 proc. valstybės tarnautojų.

³ Kad korupcija labai paplitusi VĮ Valstybinių miškų urėdijoje manė 32 proc. gyventojų, 25 proc. įmonių vadovų ir 16 proc. valstybės tarnautojų.

⁴ Kad korupcija labai paplitusi Valstybinių miškų tarnyboje manė 25 proc. gyventojų, 23 proc. įmonių vadovų ir 16 proc. valstybės tarnautojų.

⁵ Kad korupcija labai paplitusi Nacionalinėje žemės tarnyboje manė 24 proc. gyventojų, 22 proc. įmonių vadovų ir 23 proc. valstybės tarnautojų.

apraškas Nacionalinėje žemės tarnyboje⁶, kurioje, be kita ko, 25 proc. reikalus tvarkiusių gyventojų nurodė, kad, siekdami juos išspręsti, šioje įstaigoje pasinaudojo ir asmeninėmis pažintimis. Taip pat pažymėtina, kad išaugo verslo susidūrimas su kyšio prievarta siekiant gauti su aplinkosauga susijusius leidimus⁷.

Įvertinusi antikorpceinę aplinką ir nustatytas korupcijos rizikas aplinkosaugos srityje, į šią sritį numatomas didelės investicijas (įskaitant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę (EGADP, angl. – RRF) ir infrastruktūrinius projektus), Tarnyba teikia strategines antikorpceijos gaires ministrui – politiką formuojančiam ir sprendimus valdymo srityje priimančiam asmeniui, bendradarbiaudama kuriant korupcijai atsparią aplinką.

Strateginėmis antikorpceijos gairėmis atkreiptinas dėmesys į antikorpceinei aplinkai kurti reikšmingas teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros, architektūrinių konkursų organizavimo, valstybinės žemės valdymo ir žemės naudojimo valstybinės kontrolės, miškų ir jų išteklių apsaugos, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės, vertingiausių kraštovaizdžių apsaugos sritis ir antikorpceinės aplinkos kūrimo stiprinimo kryptis.

1. Skaidrumo teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros procesuose užtikrinimas

1.1. Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros sistemos trūkumų šalinimas

Nors dalis priemonių, nukreiptų į korupcijos rizikų pašalinimą teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros srityje yra įgyvendinamos, šie procesai vis dar reikalauja papildomų skaidrumo priemonių:

1.1.1. Būtina užtikrinti skaidrų statinio statybos užbaigimo surašant statybos užbaigimo aktą procesą, atsisakant selektyvaus statybos užbaigimo komisijos narių parinkimo, aiškiai apibrėžiant komisijos narių kompetencijas, nustatant tikrinimo apimtį, numatant, kad statybos užbaigimo procedūroje dalyvautų visų institucijų, kurios dalyvavo statybą leidžiančio dokumento išdavimo metu ir tikrino statinio projektų sprendinių atitiktį nustatytiems reikalavimams, atstovai. Šiuo metu yra neišsamus ir nesuderintas tarpusavyje statybos užbaigimo atskirais etapais reglamentavimas, statybos užbaigimo procedūrose dalyvauja skirtingi subjektai, nei dalyvauja statybos leidimo išdavimo procese. Privatiems subjektams perduotas statybos užbaigimas užpildant deklaracijas paprastai atliekamas nevykstant į vietą, o reali šių subjektų veiklos kontrolė yra minimali.

1.1.2. Statybos dalyvių atestacijos organizavimo, vykdymo ir ekspertų skyrimo tvarka bei ekspertų išvadų pasirinkimo kriterijai reikalauja aiškumo ir išsamumo, kad būtų pašalintos korupcijos rizikos.

1.1.3. Būtina spręsti atvejus, kai statytojas ir statybą leidžiantį dokumentą išduodantis subjektas sutampa, pavyzdžiui, kai statytojas yra savivaldybės administracija, ji statybą leidžiantį dokumentą išduoda pati sau, taip pat pati dalyvauja statinio užbaigimo procedūrose.

1.1.4. Svarbu nustatyti aiškias baigtinio projektinius pasiūlymus tikrinančių subjektų sąrašo formavimo taisykles ir procedūras. Šiuo metu savivaldybės merui ar jo įgaliotam valstybės tarnautojui suteikiama teisė vienasmeniškai spręsti dėl statybą leidžiančio dokumento išdavimo procedūros stabdymo, kai nepateikiami nepritarimo projektiniams pasiūlymams motyvai arba kyla abejonių dėl pritarimo arba nepritarimo motyvų pagrįstumo.

1.1.5. Ministerijos parengtas Teritorijų planavimo normų (toliau – Normos) pakeitimas kelia klausimų dėl galimai nevienareikšmio Normų taikymo. Savivaldybėms būtų sudarytos galimybės

⁶ Tarp gyventojų tvarkiusių reikalus institucijoje, manančių, kad iš jų tikimasi kyšio dalis 2020–2024 m. svyravo tarp 9–14 proc.

⁷ Europos Komisija „Verslo požiūris į korupciją ES 2024“: 5 proc. 2024 m. palyginti 1 proc. 2023 m.

savo nuožiūra pasirinkti, kur nukreipti mokesčių mokėtojų lėšas ir kokiose teritorijose leisti plėtrą, o aiškių, visiems vienodų taisyklių nėra. Tokia tvarka gali sudaryti prielaidas proteguoti atskirus projektus ar interesus: „prioritetinių“ vystytinų savivaldybės teritorijų parinkimo kriterijai nėra aiškiai apibrėžti, todėl sprendimai gali būti šališki; teritorijų konversija (pavyzdžiui, sodų bendrijų pavertimas gyvenamaisiais kvartalais) reglamentuojama pernelyg abstrakčiai ir neaišku, kaip atrenkamos sodų bendrijos konversijai, galinčiai suteikti itin didelę ekonominę naudą tai teritorijai; leidžiama didinti pastatų aukštingumą ar tankumą nenustačius aiškių „lubų“ ir vienodų, patikrinamų pagrindimo taisyklių – tai sudaro palankią terpę sprendimams pagal statytojų „užsakymą“.

1.1.6. Užtikrinti priešgaisrinės priežiūros pareigūnų teisę dalyvauti visuose statinio projektavimo ir kontrolės procesuose.

1.1.7. Nustatyti aiškiai apibrėžtus gaisrinės inžinerijos ar gaisro rizikos apskaičiavimams taikomus parametrus ir aiškiai apibrėžtas skaičiavimo rezultatus, taikant alternatyvius projektavimo metodus (gaisrinės inžinerijos ar gaisro rizikos apskaičiavimus), patikrinimo procedūras, siekiant išvengti atvejų, kai nepagrįstai nesilaikoma statybos techninio reglamento reikalavimų projektavimo procese.

1.2. Statinių (jų patalpų) naudojimo pagal paskirtį kontrolės stiprinimas

Nustatytų korupcijos rizikų ir jų veiksmų statinių (jų patalpų) naudojimo pagal paskirtį kontrolės srityje pašalinimui reikalinga:-

1.2.1. Statinių naudojimo priežiūros tvarkoje reglamentuoti, kaip atlikti tikslinio statinio ar jo patalpų patikrinimo procedūrą siekiant nustatyti pakankamą įrodymų surinkimo procesą, nes numatytas tik vienkartinis patalpų patikrinimas, kuris nesudaro pagrindo pažeidėjus patraukti atsakomybėn. Tai sudaro sąlygas, kad atsakomybė už patalpų naudojimą ne pagal paskirtį taikoma itin retai, o už negyvenamosios paskirties patalpų naudojimą gyvenamajai paskirčiai – praktiškai netaikoma. Tai lemia šių pažeidimų paplitimą praktikoje.

1.2.2. Užtikrinti pakankamą faktinę visų ypatingųjų statinių ir daugiabučių gyvenamųjų namų naudojimo priežiūrą vietoje, be kita ko, patikrinant, ar statinys (jo patalpos) naudojamas pagal paskirtį, bei nustatant statinių naudojimo priežiūrą atliekančių subjektų teikiamų patikrinimo duomenų realų tolesnį panaudojimą atsakingų institucijų veikloje.

1.3. Saugomų teritorijų apsaugos statybos procesuose ir tinkamos jos įgyvendinimo praktikos užtikrinimas

Stiprintinas savivaldybių bendradarbiavimas su saugomų teritorijų direkcijomis, šalinant atvejus, kai savivaldybės administracija turi galimybę išduoti statybą leidžiantį dokumentą statinio projekto tinkamai nesuderinus su saugomų teritorijų direkcija ir užtikrinant saugomų teritorijų direkcijų veiklos kontrolę išduodant statybą leidžiantį dokumentą.

1.4. Statybos dalyvių kvalifikacijos atestatų ir teisės pripažinimo dokumentų galiojimo stabdymo ir naikinimo procesų skaidrumo didinimas

1.4.1. Tinkamai reglamentuoti ir prižiūrėti statybos dalyvių veiklą turinčios kontroliuoti įstaigos procesus, pašalinant įstaigos neveikimo galimybes, keliančias ne tik korupcijos riziką, bet ir grėsmę visuomenės sveikatai bei gyvybei:

1.4.1.1. aiškiai reglamentuoti atestavimo ekspertų komisijos sudarymo ir veiklos principus;

1.4.1.2. aiškiai reglamentuoti poreikio svarstyti skundą atestavimo ekspertų posėdyje nustatymo procedūras ir tokių posėdžių sušaukimo terminus;

1.4.1.3. diegti kontrolės procedūras, kad atestavimo ekspertai negalėtų vengti rengti išvadas dėl poveikio priemonės taikymo;

1.4.1.4. aiškiai nustatyti ir užtikrinti terminų, per kuriuos dokumentai pateikiami peržiūrai arba kvalifikacijos tobulinimo vertinimui, laikymąsi;

1.4.1.5. užtikrinti rangovams nustatytą atsakomybę nustačius pažeidimus;

1.4.1.6. užtikrinti procedūrų laikymąsi atnaujinant kvalifikacijos atestatų ir teisės pripažinimo dokumentų galiojimą, šalinant diskrecinę praktiką.

1.4.2. Aiškiai ir pakankamai reglamentuoti fizinių asmenų (nacionalinių statybos vadovų ir teisės pripažinimo dokumentų turėtojų) veiklos priežiūrą, nustatant kvalifikacijos atestato ar teisės pripažinimo dokumentų turėtojų atrankos tikrinimui tvarką ir tokio tikrinimo reguliarumą.

1.5. Skaidraus daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administravimo užtikrinimas

Teisės aktai nereglamentuoja, per koki terminą statytojas turi kreiptis į savivaldybės vykdomąją instituciją dėl daugiabučio namo bendrojo naudojimo objektų administratoriaus skyrimo, taip pat statytojui nėra nustatytos atsakomybės už šios pareigos nevykdymą, nėra nustatytos pareigos savivaldybėms kontroliuoti, ar statytojai vykdo minėtą reikalavimą. Sudaromos sąlygos daugiabučius namus administruoti su statytojais susijusiems, jų paskirtiems administratoriams.

1.6. Architektūrinių konkursų organizavimo skaidrumo stiprinimas

Lietuvos Respublikos architektūros įstatymo (toliau – Architektūros įstatymas) nuostatos yra per daug abstrakčios, savivaldybėms suteikiama per didelė jų interpretavimo laisvė. Savivaldybių patvirtintuose teisės aktuose įtvirtintos įvairios Architektūros įstatyme nenumatytos išimties, kurios leidžia išvengti privalomų architektūrinių konkursų organizavimo net ir itin reikšmingose teritorijose – senamiesčiuose, istoriniuose miesto centruose ar kultūros paveldo objektų aplinkoje. Be to, kai kurios savivaldybės prievolę rengti konkursą taiko tik biudžetiniams projektams arba nustato papildomus parametrus (aukštį, plotą, paskirtį), kurie leidžia jų išvengti. Pavyzdžiui, sumažinus projekto rodiklius, konkursas tampa neprivalomas.

Be to, Architektūros įstatymas nedetalizuoja nuostatų dėl statinių meno kūrinių finansavimo. Nors numatyta, kad ne mažiau kaip 1 proc. statinio sąmatinės vertės turi būti skiriama meno kūriniams sukurti ar įsigyti, nėra aiškiai apibrėžta, kas laikytina statinio meno kūriniu ir kokia tvarka tokie kūriniai turėtų būti įgyjami. Tai kelia riziką dėl neracionalaus ir neskaidraus valstybės biudžeto lėšų panaudojimo.

2. Valstybinės žemės valdymo ir naudojimo valstybinės kontrolės skaidrumo užtikrinimas

2.1. Valstybinės žemės valdymo ir naudojimo funkcijų decentralizavimo *ex post* vertinimo inicijavimas

Nuo 2024 m. sausio 1 d. įsigaliojus teisinio reguliavimo pokyčiams, lemiantiems valstybinės žemės valdymo ir naudojimo funkcijų decentralizavimą, argumentuojant Nacionalinės žemės tarnybos funkcijų optimizavimu, dalį funkcijų perleidžiant Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai bei savivaldybėms, stebimi savivaldybių nuogastavimai dėl galimos skirtingos taikymo ir įgyvendinimo praktikos skirtingose savivaldybėse, naujų korupcinių rizikų atsiradimo, o tai apsunkintų savivaldybėse priimamų sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo priežiūros bei kontrolės funkcijų užtikrinimą, paslaugų prieinamumą gyventojams, galimybes valstybinę žemę išreikalauti iš neteisėto valdymo nedelsiant.

2.2. Kitos paskirties valstybinės žemės sklypų, parduodamų ar išnuomojamų ne aukciono būdu, administravimo tobulinimas

2.2.1. Aiškiai reglamentuoti statiniui eksploatuoti būtino valstybinės žemės sklypo dydžio apskaičiavimo tvarkos išimtis, užkertant kelią praktikoje jas taikyti nepagrįstai ir nevienareikšmiškai.

2.2.2. Nustatyti maksimalų valstybinės žemės sklypo ploto padidinimo, remiantis realiu sklypo naudojimu, procentą bei išsamiai reglamentuoti, kaip būtų nustatoma, kad valstybinės žemės sklypas naudojamas.

2.2.3. Užtikrinti kontrolę ir įvertinimą, ar visi lengvatine tvarka be aukciono išnuomoti valstybinės žemės sklypai buvo išnuomoti tinkamo dydžio, o statiniai yra naudojami pagal įregistruotą paskirtį, apibrėžti statinio pažeidimų laipsnio vertinimą ir jo įtaką statinio naudojimo (ne)tinkamumui nustatyti, veiksmus ir sprendimus, kurie sektų, jeigu statinio naudojimo priežiūrą atliekanti institucija nepateiktų išvados, kad pastatas yra netinkamas naudoti pagal tiesioginę paskirtį.

2.3. Lietuvos Respublikos žemės įstatymo įgyvendinimo (praktinio taikymo) skaidrumo užtikrinimas

2.3.1. Sudaryti sąlygas ir kompetencijas užtikrinti žemės naudojimo kontrolę, esant sudarytoms teisinėms sąlygoms energetikos bendrijoms valstybinę žemę išsinuomoti be aukciono (pavyzdžiui, įvertinti energetikos bendrijos veiklos atitiktį Lietuvos Respublikos elektros energetikos ir Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymuose nustatytiems kriterijams).

2.3.2. Aiškiai reglamentuoti valstybinės žemės nuomos sutarties nutraukimą dėl pastatų būklės ar jų nenaudojimo.

2.3.3. Nustatyti aiškius kriterijus, požymius ir gėrius, kurie sudarytų viešąjį interesą valstybinės žemės naudojimo, administravimo ir disponavimo ja procese ir leistų Nacionalinei žemės tarnybai ir jos teritoriniams padaliniais tinkamai nustatyti galimus viešojo intereso pažeidimus, jį apginti bei apsvastyti galimybę inicijuoti atitinkamus Lietuvos Respublikos žemės įstatymo pakeitimus arba imtis alternatyvių teisinio reglamentavimo priemonių, pavyzdžiui, patvirtinti rekomendacinius kriterijus, viešojo intereso gynimo gaires ar kt., kurios bent jau iš dalies apribotų atitinkamus sprendimus priimančių subjektų diskreciją ir padidintų jų sprendimų prognozuojamumą.

2.4. Skaidrumo užtikrinimas pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo nustatymo ir keitimo procesuose

2.4.1. Pašalinti teisinio reglamentavimo spragas, leidžiančias sprendimų priėmėjams manipuluoti sprendimais dėl pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo ar nustatymo. Galiojantis reglamentavimas praktikoje nėra vieningai suprantamas ir taikomas bei leidžia skirtingoms institucijoms tą pačią situaciją vertinti priešingai.

2.4.2. Šalinti situacijas ir užtikrinti teisinio reglamentavimo laikymąsi, kuomet nagrinėjant pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir (ar) būdo keitimo prašymus dėl to paties objekto priimami skirtingi sprendimai (pakartotinai pateiktas prašymas patenkinamas, nors pirminis prašymas buvo atmestas, o pakartotinio prašymo metu reguliavimas ar teritorijų planavimo sprendiniai sklypui nepasikeitė).

2.4.3. Didinti žemės sklypų savininkų ir savivaldybių darbuotojų išmanymą savivaldybių bendrųjų planų sprendinių įgyvendinimo, teritorijų rezervavimo srityse, siekiant pašalinti situacijas, kai nevienareikšmiškai savivaldybių darbuotojų suprantamas ir išplėstai aiškinamas bendro naudojimo teritorijų turinys sudaro sąlygas manipuluoti sprendimais, kurie gali pažeisti sklypų savininkų teises.

2.5. Viešojo intereso gynimo, priežiūros ir atsakomybės mechanizmų nuoseklumo valstybinės žemės valdymo srityje užtikrinimas

2.5.1. Pagal galiojantį reglamentavimą, Nacionalinė žemės tarnyba turi pareigą kreiptis į prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo tais atvejais, kai galimas pažeidimas kilo dėl jos pačios veiksmų ir neveikimo. Tokia situacija sukuria teisiškai sudėtingą padėtį, kai institucijai tenka ginčyti

savo pačios sprendimus. Esant praktikai, kai kreipimasis į prokuratūrą dėl viešojo intereso gynimo vilkinamas, o civilinės bylos nutraukiamos dėl ieškovo ir atsakovo sutapimo, kyla rizika, kad viešasis interesas nebus tinkamai apgintas, o atsakomybės klausimai liks neišspręsti. Dėl to tikslinga tobulinti teisinį reglamentavimą, kad būtų užtikrintas viešojo intereso gynimas tais atvejais, kai jis pažeidžiamas dėl Nacionalinės žemės tarnybos veiksmų ar neveikimo. Taip pat būtina užtikrinti atsakomybės neišvengiamumo principo taikymą – kai teismas konstatuoja Nacionalinės žemės tarnybos darbuotojų padarytus teisės aktų pažeidimus, spręsti dėl drausminės ir (ar) materialinės atsakomybės taikymo, užtikrinant realią šio principo įgyvendinimo praktiką.

2.5.2. Tobulinti Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka taisykles, jose reglamentuojant fizinių ir juridinių asmenų skundų dėl galimo viešojo intereso pažeidimo specifiką, nustatant papildomus kriterijus, procedūras ir atsakomybės aspektus, susijusius su viešojo intereso apsauga.

2.5.3. Užtikrinti, kad Viešojo intereso gynimo tvarkos aprašas būtų sistemiškai susietas su Išankstinio ginčų nagrinėjimo taisyklėmis, siekiant vieningo reagavimo į galimus viešojo intereso pažeidimus.

3. Miškų ir jų išteklių apsaugos skaidrumo užtikrinimas

3.1. Neišsamaus miškų ir jų išteklių apsaugos teisinio reguliavimo tobulinimas ir kontrolės procesų stiprinimas

Miškų ir jų išteklių apsaugos skaidrumas neatsiejamas nuo ekologinių, ekonominių ir socialinių visuomenės reikmių užtikrinimo. Įvertinus nustatytas korupcijos rizikas miškų ir jų išteklių apsaugos srityje, skirtinas papildomas dėmesys:

3.1.1. Užtikrinti žemės plotų, kuriuose natūraliai susiformavusi miško žemė ir miškui būdinga biologinė įvairovė, apsaugą, pažeidimų nustatymą, jų užkardymą, sunaikintų miškų atkūrimą, panaikinant atskirų asmenų interesų protegavimo galimybes.

3.1.2. Užkirsti galimybes nepagrįstam leidimų laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus turėtojams miško plotus aptvėrimui, nenaudojant jų laukinių gyvūnų laikymui nepagrįstai ilgą laiką, taip ribojant juose fizinių asmenų lankymąsi.

3.2. Leidimų kirsti mišką teisinio reglamentavimo tobulinimas

3.2.1. Maksimaliai šalinti sąlygas miško kirtimus vykdantiems asmenims ir institucijoms savo nuožiūra vertinti miškų kirtimų galimybes.

3.2.2. Užtikrinti saugomų teritorijų direkčių vaidmenį derinant pranešimus apie numatomus kirtimus, siekiant užtikrinti saugomų rūšių ir (arba) Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių išsaugojimą ir atkūrimą bei viešąjį interesą su saugomomis teritorijomis susijusiuose visuomeninių santykių srityse.

3.3. Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis skaidrumo užtikrinimas

Galiojančio Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarkos aprašo nuostatos, taikomos aukcionams trumpalaikėms sutartims sudaryti, yra ydingos, kadangi jų taikymas lemia žaliavinės medienos pardavimą mažesnėmis kainomis⁸, todėl valstybė netenka dalies potencialių pajamų. Antikorupciniu požiūriu ydinga ir šiuo metu derinama

⁸ Valstybės įmonė „Valstybinių miškų urėdija“ 2025 m. vasario 3 d. rašte Nr. 25-698 yra pateikusi duomenis, kad „dėl Aprašo 40.1–40.3 papunkčiais nustatyto teisinio reglamentavimo taikymo pagal 2024 metų liepos–lapkričio mėnesiais įvykusių aukcionų rezultatus sudarytose sutartyse nustatyta medienos kaina vidutiniškai buvo 6 proc. mažesnė nei pirkėjų pasiūlyta kaina. Dėl šios priežasties pagal šias sutartis parduodamos medienos vertė per minėtą laikotarpį buvo apie 1,47 mln. Eur mažesnė“.

iniciatyva dėl šio tvarkos aprašo nuostatų pakeitimo – atlikus teisės akto projekto antikorupecinį vertinimą⁹ konstatuota, kad Projektu naikinamas reikalavimas, kad pirkėjo siūloma kaina negali būti mažesnė už pradinę urėdijos pasiūlytą kainą, galimai neužtikrintų medienos pardavimo palankiausia kaina. Dėl Projektu siūlomo naujo teisinio reglamentavimo valstybė galimai negautų reikšmingos pajamų už parduodamą medieną sumos (iki 15 mln. Eur per metus).

4. Skaidrumo užtikrinimas aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės srityje

4.1. Veiksmingo atsakomybės taikymo užtikrinimas ir su šiais procesais susijusių korupcijos rizikų šalinimas, stiprinant planinę ir proaktyvią operatyvią ūkio subjektų kontrolę

4.1.1. Teisiniu reglamentavimu užtikrinti skaidrų pažeidimų nustatymo ir atsakomybės taikymo procesą visiems aplinkos teršėjams, kartu efektyvinant fizinių ir juridinių asmenų administracinę atsakomybę už aplinkosaugos pažeidimus.

4.1.2. Užtikrinti objektyvią rizikų vertinimą grįstą ir proaktyvią ūkio subjektų veiklos kontrolę, ypač didžiausią pavojų visuomenei keliančių objektų, pavyzdžiui, pavojingų atliekų tvarkytojų, nes:

4.1.2.1. ūkio subjektų veiklos rizikingumo vertinimas, turintis įtakos patikrinimų dažnumui, turi antikorupecinį požiūrį ydingų spragų, kadangi neretai ši procedūra atliekama formaliai, subjektyviu darbuotojo sprendimu;

4.1.2.2. patikrinimų planas dažnai nenustato ūkio subjektų patikrinimų tikslo ir masto, o pareigūnai vienasmeniškai sprendžia dėl atliekamo patikrinimo tikslo ir apimties;

4.1.2.3. atsižvelgiant į viešojoje erdvėje esančią informaciją, tikslinga užtikrinti tolimesnį neteisėtą atliekų tvarkymo veiklą vykdančių subjektų operatyvios neplaninės kontrolės stiprinimą.

4.2. Medžioklės leidimų suteikimo, panaikinimo procesų bei medžioklės kontrolės proceso skaitmeninio skaidrumo užtikrinimas

Medžioklės teisinis reguliavimas yra ydingas antikorupecinio požiūriu, o medžioklės kontrolė silpna ir nepakankama, tačiau nuo 2021 m. nėra atlikta jokių teisinio reglamentavimo pakeitimų, nėra registruota nustatytas rizikas šalinančių teisėkūros iniciatyvų. Būtina skirti papildomą dėmesį šalinant korupcijos rizikas:

4.2.1. Medžioklės leidimų suteikimo, panaikinimo ir šio proceso kontrolės srityse:

4.2.1.1. galiojantis teisinis reguliavimas leidžia neatskleisti šiurkščių pažeidimų, už kuriuos taikytinas teisės medžioti atėmimas, taip pat sudaro sąlygas tęstiniams medžioklės ir gyvosios gamtos apsaugos reikalavimų pažeidimams;

4.2.1.2. laikinojo medžioklės bilieto suteikimas, kol bus išnagrinėtos pažeidimo aplinkybės, neapribojant teisės medžioti, neužtikrina saugios aplinkos ir gyvosios gamtos išteklių apsaugos;

4.2.1.3. nėra išsamiai reglamentuotas leidimo naudoti medžiojamų gyvūnų išteklius medžioklės plotuose išdavimas, pratęsimas ir naikinimas, kai leidimai yra išduodami Ministerijos siūlymu ir neorganizuojant konkurso, o patys medžioklės plotai ir jų ribos peržiūrimi nepakankamai reguliariai;

4.2.1.4. nenumatyta atsakomybė už medžioklę reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus juridiniams asmenims;

4.2.1.5. įtvirtinta galimybė naktiniais optiniais taikikliais medžioti tik tuos gyvūnus, kurie yra numatyti įstatyme, tačiau nenumatyta veiksminga medžioklės reglamentavimo vykdymo kontrolė.

4.2.2. Medžioklės kontrolės procesuose: nuo 2019 m. panaikinus medžiotojų sąvadą, kuriame buvo kaupta informacija apie teisės medžioti asmenims suteikimą, medžiotojų kvalifikacijas,

⁹ STT 2025 m. vasario 6 d. antikorupecinio vertinimo išvada Nr. 4-01-1125 „Dėl Prekybos valstybiniuose miškuose pagaminta žaliavine mediena ir miško kirtimo liekanomis tvarkos aprašo projekto (TAIS Nr. 25-698)“.

skirtas nuobaudas arba teisės medžioti panaikinimą ir medžiotojų bilietų paėmimą, buvusiame medžiotojų sąvade kaupiti duomenys tvarkomi skirtinguose registruose, kurių dauguma popieriniai ir nevieši. 2022–2033 metų nacionalinės darbotvarkės korupcijos prevencijos klausimais (toliau – Darbotvarkė) įgyvendinimo 2023–2025 metų plane numatyta priemonė 2.8.4 „Siekiant užtikrinti skaidrų laukinių gyvūnų išteklių naudojimą ir šio proceso kontrolę, sukurti medžioklės registracijos modulį (medžioklės dalyvių, laimikio apskaitos, sumedžiojimo limitų planavimo ir kontrolės)“¹⁰ nėra pilnai įgyvendinama. Dėl suinteresuotųjų asmenų įtakos sprendimų priėmimui neužtikrinamas numatytas medžioklės kontrolės proceso skaitmeninimas, įvedant privalomą elektroninį medžioklės lapą, kuris apima medžioklės dalyvių ir medžioklės laimikio registraciją. Nors priemonės vykdymui pagal Darbotvarkės įgyvendinimo planą buvo skirti biudžeto asignavimai ir ji turėjo būti visiškai įvykdyta, trūksta Ministerijos politinio sprendimo įvesti privalomą elektroninį medžioklės lapą.

4.3. Atliekų apskaitos ir pažeidimų nustatymo kontrolės, papildomai įvertinus proceso skaitmeninimą (automobilių atvykimo, išvežamų atliekų tūrio ir kt.), poreikio stiprinimas

4.3.1. Būtina valdyti situacijas, kai atsakingi tarnautojai, vykdydami sudarytų paslaugų teikimo sutarčių kontrolę, priima neteisėtą atlygį iš atliekų tvarkymo įmonių už tai, kad nebūtų fiksuojami sutarčių vykdymo metu nustatyti pažeidimai, kurie pagal galiojančius teisės aktus reikalautų taikyti sankcijas paslaugų teikėjams arba nutraukti su jais sudarytas sutartis.

4.3.2. Stiprintina atliekų priėmimo pagal nustatytą tvarką priežiūra, užkardant neteisėtus atliekų tvarkymo įmonių veiksmus siekiant nuslėpti pažeidimus dėl atliekų svėrimo ir apskaitos procedūrų nepaisymo, teisės aktais nustatyto atliekų šalinimo mokesčio vengimo ar leistino priduoti atliekų kiekio nesilaikymo.

4.3.3. Būtina stiprinti atliekų tvarkymo aikštelių eksploatacinės priežiūros specialistų veiksmų priežiūrą, siekiant užkirsti kelią žinomai neteislingam metalo laužo priėmimo ir atsiskaitymo dokumentų įforminimui, taip sudarant galimybes pasisavinti dalį surinkto metalo laužo ir pasidalinti už jį gautas lėšas, tam galimai fiktyviai panaudojant socialiai pažeidžiamų, tokių kaip mažas pajamas gaunančių ar teistų, asmenų duomenis.

4.4. Atrūšiuotų deginimui atliekų šalinimo mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginiuose užtikrinimas

Būtina valdyti situacijas, kai atrūšiuotos deginimui atliekos perduodamos į nepavojingų atliekų sąvartynus saugojimui, užuot šalinus jas mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginiuose visa apimtimi. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme nesant ilgiau kaip 3 metus sąvartyne laikomų nepavojingų atliekų tvarkymo reglamentavimo, jo nuostatos neturėtų būti plečiamai aiškinamos įgyvendinamaisiais teisės aktais, t. y. ministro įsakymu nustatant tvarką, pagal kurią subjektams suteikiama galimybė naudojimui skirtas (deginimui atrūšiuotas) ir per 3 metus nepanaudotas (nesudegintas) atliekas šalinti nepavojingų atliekų sąvartynuose. Be kita ko, ministro įsakymas priimamas skubotai, nesilaikant derinimo su suinteresuotomis institucijomis ir visuomene tvarkos, nesilaikant teisėkūros viešumo principo.

4.5. Poveikio paukščiams ir šikšnosparniams vertinimo procesų skaidrumo užtikrinimas

Stebimos iniciatyvos naikinti nustatytas vėjo elektrinių poveikio paukščiams ir šikšnosparniams tyrimų bei monitoringo metodikas, taip sudarant sąlygas subjektams vertinti poveikį pagal pačių parengtas programas, pasirenkant, kurią teisės akto redakciją taikyti jau pradėtoms procedūroms, taip galimai apeinant galiojančius reikalavimus. Siūlomi pokyčiai, kad už tam tikrų

¹⁰ <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/477f7bc0eb0e11ed9978886e85107ab2>.

teritorijų ribų vėjo elektrinių poveikis saugomoms rūšims būtų laikomas nereikšmingu, faktiškai panaikina šių rūšių apsaugą ir prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams. Įrodinėjimo pareigos perkėlimas nuo planuojamos veiklos subjekto kompetentingai institucijai iškraipo atsakomybės balansą ir prieštarauja įstatymuose nustatytam principui, kad poveikį aplinkai turi vertinti pats veiklos vykdytojas.

5. Vertingiausių kraštovaizdžių apsaugos skaidrumo užtikrinimas

Kylant rizikai, kad nebus užtikrinama šiuo metu vertingiausiais šalies kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškais pripažintų objektų ir su tuo susijusių visuomenės interesų apsauga, stiprintinas antikorupcinio požiūriu ydingas reglamentavimas:

5.1. Siejant nustatomus apribojimus su teisinio reglamentavimo požiūriu reikšmingomis aplinkybėmis, pavyzdžiui, kriterijais, pagal kuriuos į Vertingiausių šalies kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų sąrašą gali būti įtraukiami arba iš jo išbraukiami šalies kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškai ir kt.;

5.2. Įvertinus įstatymą lydinčiojo teisės akto, nustatančio draudimą keisti minėtą sąrašą, teisinę galią tokiam draudimui reglamentuoti.

6. Antikorupcinės aplinkos stiprinimas

6.1. Iniciatyvų skatinimas formuojant korupcijai atsparią aplinką Ministerijos valdymo srityje, įskaitant Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo (toliau – KPI) įgyvendinimą

6.1.1. Tarnybos turimais stebėsenos duomenimis dėl KPI veikimo, Ministerijoje skiriamas dėmesys privalomų ir neprivalomų korupcijai atsparios aplinkos kūrimo priemonių įgyvendinimui, Ministerijos sektoriaus rizikų valdymo politikos nustatymui. Kartu svarbu užtikrinti veiklų tęstinumą ir pakankamą resursą užtikrinti valdymo srities įstaigų korupcijos prevencijos veiklos pakankumą:

6.1.1.1. paskirtų už korupcijai atsparios aplinkos kūrimą atsakingų subjektų tiesioginį pavaldumą įstaigos vadovui;

6.1.1.2. personalo patikimumą (įskaitant pareigybių, dėl kurių teikiamas prašymas STT, sąrašų sudarymą ir sprendimo dėl asmenų skyrimo į pareigas priėmimą tik gavus STT atsakymą);

6.1.1.3. korupcijos prevencijos veiklos atitiktį KPI (korupcijos rizikos valdymo vertinimą);

6.1.1.4. korupcijos rizikų nustatymą ir valdymą, parenkant tikslines nustatytų rizikų šalinimo priemones;

6.1.1.5. viešųjų ir privačių interesų derinimo kontrolę, įskaitant sąrašą pareigybių, kurioms privaloma deklaruoti privačius interesus, ir gautų dovanų saugojimo ir vertinimo tvarką;

6.1.1.6. pakankamą antikorupcinio sąmoningumo didinimą, ypatingai vadovaujančias pareigas einančių asmenų.

6.1.2. Būtina Ministerijos lyderystė prisidedant Darbotvarkės įgyvendinimo, užtikrinant galiojančiame Darbotvarkės įgyvendinimo 2023–2025 metų plane numatytų priemonių įgyvendinimo tęstinumą ir rezultatyvumą (ypatingai privalomo elektroninio medžioklės lapo, apimančio medžioklės dalyvių ir medžioklės laimikio registraciją, įteisinimą) bei teikiant strateginio lygmens pasiūlymus dėl veiksmingų korupcijos rizikos veiksnių šalinimo priemonių naujojo laikotarpio planui (2026–2029 m.).

6.1.3. Turi būti nuosekliai užtikrintas atsakomybės principas, aiškiai priskiriant kuriojamas sritis atitinkamiems viceministrams ir užtikrinant jų veiksmingą koordinavimą, o funkcijos priskiriamos pagal pareigybės tikslą ir pobūdį, išlaikant viceministrų dalyvavimą politikos formavime ir kanclerio dalyvavimą užtikrinant administracinių funkcijų įgyvendinimą.

6.1.4. Stiprinti pavaldžių įstaigų veiklos skaidrumo priežiūrą:

6.1.4.1. vertinant procesus dėl perteklinio biurokratizmo ar specialistų kompetencijų trūkumo apraiškų (pavyzdžiui, poveikio aplinkai vertinimas turėtų būti patvirtinamas per 3 mėn., nors faktiškai pasitaiko 12–15 mėn. laikotarpis, o esant stambiems projektams stebimos situacijos, kai specialistai galimai neturi galimybių ar žinių projektams įvertinti, dėl to formaliai atmeta dokumentus, prašydami papildomos informacijos; asmeninių sklypų apjungimui naujo sklypo suformavimas trunka 12–14 mėn., kurio metu stabdomas procesas, susijęs su statybos leidimo gavimu; statybų leidimų (tiek gyvenamosios, tiek ir komercinės paskirties) išdavimas praktikoje tapo ilgesnis);

6.1.4.2. tobulinti „Infostatybos“ informacinę sistemą siekiant išvengti žmoniškojo faktoriaus įtakos skaidrių sprendimų priėmimui;

6.1.4.3. šalinant korupcijos rizikas darant įtaką deklaracijų apie statybos užbaigimą ar paskirties keitimą esant ilgai procedūrų trukmei;

6.1.4.4. vertinant vykdomos pažeidimų šalinimo kontrolės efektyvumą (pavyzdžiui, nustačius statybą reglamentuojančių teisės aktų pažeidimus, kuriais konstatuojama, kad statyba yra neteisėta, ir patvirtintas privalomasis nurodymas pašalinti pažeidimus, stokojama privalomų nurodymų vykdymo kontrolės, o nesant kontrolės veiksmų, nėra imamasi tolimesnių teisėtų priemonių užkirsti kelią pažeidimui, įskaitant kreipimąsi į antstolį dėl priverstinio nurodymo įgyvendinimo; neužtikrinama nustatytų neatitikimų ar pažeidimų įgyvendinimo kontrolė žemės sklypų kadastro bylų patikrinimo metu, o remiantis nekoreguotomis žemės sklypų kadastro bylomis priimami tolesni sprendimai, kuriais neturint teisėto pagrindo patvirtinama žemės sklypų atitiktis teritorijų planavimo dokumentams ar žemės valdos projektams).

6.2. Tvarios teisėkūros užtikrinimas

6.2.1. Vengtinios situacijos, kai Ministerijos teisės aktai teikiami Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė), nepagrįstai neatsižvelgiant į kritines antikorpucines pastabas ir pasiūlymus, tikintis, kad į tai nebus atkreiptas dėmesys projekto aptarimo Vyriausybės tarpinstitucinio pasitarimo metu, arba kai nepagrįstai teigiama, jog teisės akto projektas suderintas su Taryba.

6.2.2. Užtikrintinas priimamų sprendimų, aktualių visuomenei, priežiūros institucijoms, tiriamajai žiniasklaidai, skaidrumas ir viešumas (atitinkamų ministro įsakymų ir kitų teisės aktų viešinimas). Viešintinos rengiamų teisės aktų projektų derinimo pažymos, kuriose būtų nurodyti visi suinteresuotų šalių teikti pasiūlymai ir tai kaip į juos atsižvelgta ar neatsižvelgta svarstant projektą.

6.2.3. Užtikrintina tinkama lobistinės veiklos ir kitokios įtakos priežiūra, siekiant šalinti tik suinteresuotiems verslo subjektams aktualių sprendimų priėmimą ir daromą žalą ilgalaikiai aplinkosaugos strategijai. Užtikrintinas suinteresuotų viešosios naudos nevyriausybinų organizacijų savalaikis informavimas ir įtraukimas į Ministerijos darbo grupes, kuriose rengiami ir svarstomi aplinkosaugai aktualūs teisės aktų projektai.

6.2.4. Užtikrintina vieninga Ministerijos ir kontrolės funkcijas vykdančių institucijų teisės aktų aiškinimo ir taikymo praktika.

6.2.5. Šalintina ydinga praktika, kai teisėkūros procese dalyvauja išorės teisininkai, teikiantys Ministerijai teisės aktų projektų rengimo ar konsultavimo paslaugas, įsigijamas pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme numatytą išimtį nesant patvirtintos tokių pirkimų atlikimo tvarkos arba viešųjų pirkimų būdu. Pastebėtina, kad viešieji pirkimai dažnai vykdomi neskelbiamos apklausos būdu, pasirenkant tą patį tiekėją, su kuriuo instituciją sieja nuolatiniai dalykiniai ryšiai. Tokia praktika kelia riziką, kad teisės aktų projektų rengimo procese gali dalyvauti subjektai, taip pat atstovaujantys atskirų interesų grupių naudai, taip sudarant sąlygas pažeisti teisėkūros proceso nepriklausomumą, skaidrumą bei viešąjį interesą.

6.3. Korupcijos rizikų viešuosiuose pirkimuose valdymas

Siekiant užtikrinti Ministerijos ir jos valdymo srities įstaigų vykdomų viešųjų pirkimų skaidrumą, stiprintina viešųjų pirkimų prevencinė kontrolė valdant rizikas, susijusias su:

6.3.1. Perkančiųjų organizacijų darbuotojų ryšiais su potencialiais tiekėjais ar jų grupėmis ir šių ryšių panaudojimu siekiant konkurencinio pranašumo (turimų kontaktų ir žinių išnaudojimas siekiant būti pranašesniems už kitus tiekėjus; gaunant neviešo pobūdžio duomenis apie planuojamus vykdyti ar vykdomus pirkimus, potencialius viešojo pirkimo dalyvius, jų siūlomas kainas; įtaka formuojant pirkimų poreikius ir skiriamą biudžetą; įtaka rengiant technines specifikacijas, vertinant pretenzijas bei vykdant kitokius veiksmus, lemiančius pirkimų vykdymą iš konkrečių ar iš tų pačių tiekėjų).

6.3.2. Viešųjų pirkimų planavimo procesais (skubos tvarka vykdomi iš anksto žinomi prikimai; vykdomi perteklinių prekių, paslaugų, darbų įsigijimai; skiriamas nepakankamas dėmesys pirkimų srities analizei bei vertinimui, taip įsigyjančios prekės, paslaugas ar darbus už didesnę nei rinkos kainą).

6.3.3. Netinkama viešųjų pirkimų vykdymo priežiūra (pasinaudojant apgaule ar pirkimo vykdytojų neapdairumu ir (ar) nekompetencija sudėtingų pirkimų objektų pirkimuose pateikiami pirkimo techninių specifikacijų neatitinkantys ar nekokybiški pirkimo objektai).

6.4. Bendradarbiavimo su Konkurencijos taryba stiprinimas valdant kartelinių susitarimų rizikas

Konkurenciją ribojantys (karteliniai) susitarimai tarp įmonių yra ypač pavojingi viešuosiuose pirkimuose, nes tokie susitarimai tiekėjams leidžia pasiūlyti aukštesnes kainas arba pateikti blogesnės kokybės prekių ar paslaugų. Siekiant nustatyti ir efektyviau valdyti kartelinių susitarimų rizikas viešuosiuose pirkimuose, būtina:

6.4.1. Stiprinti kompetencijas, leidžiančias atpažinti konkurenciją ribojančių susitarimų formas (pavyzdžiui, konkurencijos imitavimą siekiant, kad konkretus dalyvis laimėtų pirkimus ar kad perkančioji organizacija padidintų pirkimo biudžetą) ir pagrindinius kartelių požymius (įtartinus kainų, pasiūlymų, pačių dalyvių duomenis).

6.4.2. Stebėti viešuosiuose pirkimuose dalyvaujančių tiekėjų bendravimą, veiksmus, galimai neįprastą tiekėjų elgesį, o išvelgus įtartinų kainų, pasiūlymų, dalyvių elgesio požymių, šią viešai paprastai neteikiamą tarnybinę informaciją pateikti Konkurencijos tarybai.

6.4.3. Konsultuotis su Konkurencijos taryba ir šalinti tiekėjus iš viešųjų pirkimų, jeigu yra įtikinamų duomenų apie galimai sudarytą susitarimą, kuriuo siekiama iškreipti konkurenciją¹¹.

Tarnyba, siekdama bendradarbiavimo ir vykdydama įstatymo numatytas funkcijas stebėti, vertinti ir analizuoti viešojo sektoriaus subjektų veiklą kuriant korupcijai atsparią aplinką, koordinuoti korupcijai atsparios aplinkos kūrimo viešajame sektoriuje veiklą¹², siūlo aptarti šiose strateginėse antikorupcijos gairėse pateiktų siūlymų įgyvendinimą 2026 m. III ketvirtį.

PRIEDAS. 1 lapas.

Direktorius

Linas Pernavas

¹¹ Viešųjų pirkimų įstatymo 46 straipsnio 4 dalies 1 punktą.

¹² KPI 20 straipsnio 3 dalis.

Strateginės antikorupcijos gairės Aplinkos ministrui

1.

Statybų skaidrumo užtikrinimas

Nesekingų statybų užbaigimo procesas. Savivaldybės gali sudaryti skirtingos sudėties statybos užbaigimo komisijas, neįtraukiant dalies atsakingų institucijų.

Perleidus sprendimus dėl statybų užbaigimo į „privatų ranką“, praktiškai nevykdoma privačių subjektų veiklos kontrolė, sprendimai dėl statybų užbaigimo dažnai priimami nevykstant į vietą.

Kontrolės įstaigos neveikimas (SSVA): nekontroliuojami arba nesekingai priimami sprendimai prižiūrint statybos dalyvių veiklą.

- Statybos užbaigimo procedūroje užtikrinti dalyvavimą visų institucijų, kurios dalyvavo statybą leidžiančio dokumento išdavimo metu.
- Sprendimus dėl statybų užbaigimo priimti atlikus patikrinimą vietoje.
- Stiprinti sprendimų dėl statybų užbaigimo priėmimo kontrolę.
- Tinkamai reglamentuoti ir prižiūrėti statybos dalyvių veiklą turinčios kontroliuoti įstaigos procesus.

2.

Valstybinės žemės valdymo skaidrumo didinimas

Valstybinės žemės valdymo funkcijų decentralizavimo įgyvendinimas kelia naujas korupcijos rizikas ir mažina kontrolę: savivaldybėse įsigaliojo skirtinga praktika.

Neaiškus ir nevienodai taikomas pagrindinės žemės naudojimo paskirties ir būdo keitimo reglamentavimas leidžia skirtingoms institucijoms tą pačią situaciją vertinti priešingai, dėl to paties objekto priimami skirtingi sprendimai pateikus pakartotinus prašymus.

- Inicijuoti valstybinės žemės valdymo ir naudojimo funkcijų decentralizavimo *ex post* vertinimą.
- Šalinti teisinio reglamentavimo spragas ir užtikrinti vienodą teisės aktų taikymą, nustatant aiškius kriterijus pakartotiniams prašymams.
- Stiprinti priežiūros ir kontrolės mechanizmą.

3.

Miškų apsaugos skaidrumo užtikrinimas

Miškų apsaugos teisinis reguliavimas yra neišsamus, o miško kirtimų kontrolės procesai nėra pakankamai skaidrūs. Nuolat stebimos teisėkūros iniciatyvos, kurioms įtaką daro įvairios interesų grupės.

- Stiprinti miškų ir jų išteklių apsaugos reglamentavimą, skaidrinant leidimų kirsti mišką išdavimą.
- Užkirsti kelią atskirų asmenų interesų protegavimui.

4.

Atliekų apskaitos ir pažeidimų nustatymo skaidrumo didinimas

Neefektyvi ir nesekingai atliekų apskaitos ir pažeidimų nustatymo kontrolė.

Deginimui atrūšiuotos atliekos perduodamos į nepavojingų atliekų sąvartynus saugojimui ir šalinimui ministro įsakymu, plečiamai aiškinant LR atliekų tvarkymo įstatymą.

- Įvertinti procesų skaitmeninimo ir automatizavimo poreikį siekiant tinkamai tvarkyti atliekų apskaitą, atsekamumą ir vykdyti kontrolės veiksmus.
- Inicijuoti būtinus reglamentavimo pakeitimus ir šalinti deginimui atrūšiuotas atliekas mechaninio biologinio atliekų apdorojimo įrenginiuose.

5.

Tvarios teisėkūros užtikrinimas

Teisės aktų projektų rengimo paslaugos perkamos dažnai pagal LR viešųjų pirkimų įstatymo išimtį arba neskelbiamos apklausos būdu, pasirenkant tą patį tiekėją, su kuriuo sieja nuolatiniai ryšiai. Tai kelia riziką, kad teisėkūroje gali dalyvauti subjektai, atstovaujantys ir kitų interesų grupių naudai.

- Stiprinti ekspertų komandos pajėgumą ir kompetencijas teisėkūros srityje.
- Viešinti teisės aktų projektų derinimo pažymą.
- Įtraukti NVO į Ministerijos darbo grupes, rengiančias ir svarstančias aplinkosaugai aktualius teisės aktų projektus.

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Vilnius, A. Jakšto g. 6, LT-01105, 188659948
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL STRATEGINIŲ ANTIKORUPCIJOS GAIRIŲ APLINKOS MINISTRUI
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-11-13 Nr. 4-01-10623
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	2025-11-13 Nr. D7-10730
Adresatas	Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius
Registratorius	Vyriausiasis specialistas Renata Paukštienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-11-13 11:58:15
Dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2025-11-20 atspausdino Patarėjas Jelena Nesterova

Nuorašas tikras
 Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija
 2025-11-20